ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2017 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 19)

02 ਮਾਰਚ, 2020

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860: ਧਾਰਾ.302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਧਾਰਾ.34 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਖ਼ਬਰ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਧੀ ਸੀ - ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਇੱਕ 'ਕੇ' ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ' ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰਨੀ ਪਈ - ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਘਰ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸਦਾ ਫ਼ੋਨ ਬੰਦ ਸੀ, ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਸਨੇ ਫੋਰੈਸਟ ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ। -ਐਸ ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ ਅਤੇ 'ਕੇ' ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ - ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਸ਼ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ- ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ: ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਪੂਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਦੋਸ਼ੀ-ਐੱਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਾਰਤੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਗਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ.

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬੰਦੂਕ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਪਰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ ਬੰਦੂਕ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਆਰ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ ਕਿ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਸਿਰਫ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਘਾਤਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ - ਆਰਮਜ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਧਾਰਾ25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਆਰਮਜ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1959- ਐਸ. 25 ਅਤੇ 27 ਆਰਮਜ਼ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973: ਧਾਰਾ389 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ - ਆਯੋਜਤ ਦਾ ਦਾਇਰਾ: ਕੋਡ ਦੇ ਧਾਰਾ389 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਉਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860ਧਾਰਾ302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 5.34 ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ।

ਸਬੂਤ: ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤ ਇਰਾਦਾ, ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ- ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ: ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਰਾਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ. ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ (ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਮੋਟਿਵ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਧਾਰਾ 34

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਐੱਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ1 ਵਜੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਦੋਸ਼ੀ-S ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ. ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਰੋਬਿਨ ਦੀ ਬੱਲ ਚੁਰਾਣੀ ਤੋਂ ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ, ਉਸਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਨੇ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾਲ ਚੁਰਾਣੀ ਦਾ ਜੰਗਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਦੇ, ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਮੋਟਰ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਲਾਸ਼ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਲਾਸ਼ ਨੇੜੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਐੱਸ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ. ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। [ਪਾਰਾ 15, 16][1155-ਈ ਐਚ; 1156-ਏ-ਡੀ.ਜੇ

2. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-3 ਨੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-S ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਬਲਹ ਚੁਰਾਣੀ ਦੇ 15-20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ

ਪਿੰਡ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-15 (ਇੰਸਪੈਕਟਰ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਨੂੰ 22 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2 ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। [ਪਾਰਾ 17, 18][1156-ਈ-ਜੀ]

3. ਸਵੇਰੇ 7.15 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਗਭਗ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਰਾਤ 12.45 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-15 ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਤੋਂ 2.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਈਓ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਈਓ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ, ਪੀਡਬਲਯੂ2, ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਹ ਚੁਰਾਨੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਜੇਕਰ ਲਾਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਈ ਓ ਨੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-1 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 19][1157-ਏ-ਡੀ]

4. ਪੂਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਪਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਈ ਓ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੋਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ

ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਲ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਾਰਤੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਗਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸੀ. ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪਰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਲ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਸਮੇਤ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਆਰ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਾ 20, 21][1157-ਈ ਐਚ; 1158-ਏ]

5. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਲ, ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕ ਸਮੇਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਲ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। [ਪੈਰਾ 22][1158-ਬੀ-ਸੀ]

6. ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਰਾਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਝਗੜਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਐਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਕਤ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਂਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23][1158-ਡੀ]

7. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਪਰੀਤਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦਕਿ

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਉਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24][1158 ਐਫ ਜੀ]

8. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਐਸ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਮਾਨ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਸਨੇ ਘਾਤਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 25, 26][1159 ਜੀ ਐਚ ; 1160-ਏ-ਬੀ.ਜੇ]

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 116: [1985] 1 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 88; ਬ੍ਰਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਐਮ.ਪੀ. (2012) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 289: [2012] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 599 ਚੰਦਰਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2007) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 415: [2007] 2 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 630 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1985] 1 ਐਸਸੀਆਰ 88	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 11
[2012] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 599	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 12
[2007] 2 ਐਸਸੀਆਰ 630	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 24

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ2017 ਦੀ 19 ਨੰ

2013 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 126 ਵਿੱਚ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਚ ਅਦਾਲਤ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇ 20.09.2016 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 22.09.2016 ਤੋਂ

ਨਾਲ
2016 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1109

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਬੀਤਾ ਯਾਦਵ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਆਰ.ਸੀ. ਕੋਹਲੀ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਪਾਸਨਾ ਨਾਥ, ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਧਿਕਾ ਗੌਤਮ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।
ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.

1. 2017 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 19 ਨੂੰ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 2016 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1109 ਨੂੰ ਲੇਖ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਮਿਤੀ 20 ਸਤੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 30 ਨਵੰਬਰ, 2012 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਸਲਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 19592 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵੱਲ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 22 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 07:15 ਵਜੇ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-15) ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-15-ਏ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ। ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਘੁਮਾਰਵੀਨ ਦੇ ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੁਲੀਸ ਟੀਮ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ 22 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਕਰੀਬ 14.05 ਵਜੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 218 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
3. ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ 21 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਚੁਜਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕਰਮਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਿੰਡ ਹਰਲੋਗ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੋਬਾਈਲ ਬੰਦ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਫੋਰੈਸਟ ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਉੱਥੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜੁਆਇਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ |

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ,
ਸੰਖੇਪ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮ

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਘਰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਚੁਜਾਲਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਮੰਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ 22 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਨੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ। ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਿਮਲਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ-15), ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ 22 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪ.ਡਬਲਿਊ.-2) ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3) ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਵਧੇਰੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.2/ਏ) ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ (ਵਧੇਰੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.15/ਸੀ) ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਨੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲੀਸ ਟੀਮ ਨਾਲ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਨੀ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਗਏ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ 22 ਦਸੰਬਰ 2009 ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਮੈਮੋ ਐਕਸ. ਪੀ ਡਬਲਯੂ15/ਐਫ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿਆ ਇਕ ਬੈਗ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਸੁੱਕੀ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਮੌਕੇ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਝਾੜੀਆਂ ਦੇ ਤਣੇ 'ਤੇ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਮਬੈਡਡ ਗੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

5. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਸਿੰਗਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਸਬੰਧੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਪੀ ਡਬਲਯੂ15/ਜੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਛੁਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ 27 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰੋਂ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਦੋ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ।

6. ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ (10) ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਮਿੱਟੀ, ਪੱਤੇ ਅਤੇ ਘਾਹ ਦੇ ਕਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਬੰਦੂਕ, ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਸਮੇਤ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ14/ਡੀ) ਮਿਤੀ 22 ਮਾਰਚ, 2010 ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਅਤੇ

ਮਿੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਬੰਦੂਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੰਦੂਕ 'ਚੋਂ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਮੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਰੇਂਜ ਦੂਰ ਸੀ।

7. ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ 23 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਡਾ: ਐਨ.ਕੇ. ਸੰਖ (ਪੀ ਡਬਲਯੂ-7) ਜਿਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਛੇਦ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਫੇਫੜਿਆਂ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹਾਈਪੋਵੋਲੇਮਿਕ ਸਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਡੀਓ ਸਾਹ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ।

8. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਈਓ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਭੜਕਾਊ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ:

"29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ, ਫਿਰ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

9. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਬੰਦੂਕ (ਐਕਸ.ਪੀ/27) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਪਰਾਧਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਬੇਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ "ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ" ਅਤੇ "ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ" ਨਹੀਂ। "ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਵਿਚਕਾਰ ਕੇਵਲ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਿਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1973) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 793 1973 ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਸੀਆਰ।)) 1033 1973 ਸੀਆਰ। ਐਲ ਜੀ 1783] ਜਿੱਥੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ [ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਪੈਰਾ 19,ਪੀ. 807 ਐਸ ਸੀ ਸੀ (ਸੀਆਰ।) ਪੀ. 1047]

3.(1984) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 116

"ਯਕੀਨਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।"

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

154. ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

12. ਬ੍ਰਜੇਂਦਰਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਏਮ ਪੀ 4 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼। ਹਾਲਾਤ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਰਹੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"27. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ

4.2012 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 289

ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਬਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।"

13. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਢਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ2/ਏ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ15/ਸੀ।

14. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-15) ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ 07.15 ਵਜੇ ਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-15 ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਲਹ ਚੁਰਾਨੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਆਈ./ਏ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-15 ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਈ ਵਿਖੇ ਦੁਪਹਿਰ 12.45 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਫਆਈਆਰ 14.05 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

15. ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 1/ਏ) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਵਜੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰ (ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਕਤਲ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੁਲਿਸ, ਗਵਾਹ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੈ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਰੌਬਿਨ ਦੀ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਈ ਤੋਂ ਵਾਰਡ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਲਹ ਚੁਰਾਈ ਦਾ ਜੰਗਲ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਜੰਗਲ ਹੈ।

16. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਾਲ ਚੁਰਾਈ ਦਾ ਜੰਗਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਆਗਿਆ ਦੇ, ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਮੋਟਰ ਵਾਲੀ ਸੜਕ ਲਾਸ਼ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ ਨੇੜੇ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਆਪ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

17. ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਬੱਲ੍ਹ ਚੁਰਾਨੀ ਦੇ 15-20 ਵਿਅਕਤੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

18. ਪੀਡਬਲਯੂ-15 ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 22 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਣੇ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 1 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ

19. ਸਵੇਰੇ 7.15 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜੰਗਲ 'ਚ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਦੂਰੀ ਸਿਰਫ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਰਾਤ 12.45 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-15 ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਤੋਂ 2.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਈ.ਓ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਈਓ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬੱਲਚੁਰਾਨੀ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਲਾਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਈਓ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

20. ਸਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਪਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਲ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਈਓ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਮਾਮਲਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕ ਲੇਖ ਰਾਮ ਦੇ ਘਰੋਂ ਕਾਰਤੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਗਲ ਬੈਰਲ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੈ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੰਦੂਕ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਪਰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਖ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਸਮੇਤ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਜਾਂ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ। ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ

ਮ੍ਰਿਤਕ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

22. ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਈਸੈਂਸੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਹਥਿਆਰ ਜਾਂ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੇਖ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰਥ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਉਕਤ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨੀਂਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

24. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਪਰੀਤਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 19735 ਦੀ ਧਾਰਾ 389 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਉਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੰਦਰਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਧੀਨ-

5. ਸੰਖੇਪ ਲਈ "ਕੋਡ"

6. (2007) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 415

"42. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ:

(1) ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ, ਮੁੜ-ਮੁੜ-ਪ੍ਰੀਸੀਏਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(2) ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ, ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ;

(3) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੀਕਰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨ", "ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ" "ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਲਾਤ", "ਵਿਗੜੇ ਸਿੱਟੇ", "ਗਲਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ" ਆਦਿ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੱਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। - ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਿਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਚਕਚਾਹਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ "ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਧਣ" ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਹਨ।

(4) ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜਬੂਤ, ਪੁਨਰ-ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(5) ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਜਬ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣੇ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

25 ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮ੍ਰਿਤਕ ਰੱਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਮਾਨ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ

ਕਿਸ ਨੇ ਘਾਤਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

26 ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 25 ਅਤੇ 27 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਡਿਸਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler